

REVMATOLOGIK KASALLIKLARDA BIOLOGIK TERAPIYANING O'RNI: KLINIK TAJRIBALAR TAHLILI

Abdurahmonov Azizbek Batirovich

Assistent kafedrası PVB va endokrinologiya, Urganch filiali TTA

Manzil: Xorazm viloyati, Xiva shahri, Qurqam ko'chasi, 2-uy

Tel.: +998 90 430 49 60

E-mail: kofari766@gmail.com

Zaripov Sirojiddin Bayjanbayevich

Assistent kafedrası PVB va endokrinologiya, Urganch filiali TTA

Manzil: Xorazm viloyati, Urganch shahri, Ibn Sino ko'chasi, 39-uy

Tel.: +998 91 423 34 17

E-mail: zaripovsirojiddin88@gmail.com

Qodirbergenov Tangribergen Baxodirovich

Assistent kafedrası PVB va endokrinologiya, Urganch filiali TTA

Manzil: Xorazm viloyati, Xiva shahri, Omadli ko'chasi, 67A-uy

Tel.: +998 90 429 99 77

E-mail: tangriberganqodirberganov@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada revmatologik kasalliklarni davolashda biologik terapiyaning ahamiyati va klinik tajribalarda qo'llanilishi tahlil qilinadi. Biologik preparatlar organizmdagi yallig'lanish jarayonlariga bevosita ta'sir etib, revmatoid artrit, psoriatik artrit, ankilozlovchi spondilit kabi surunkali kasalliklarni samarali nazorat qilish imkonini beradi. Tadqiqot davomida so'nggi yillarda o'tkazilgan klinik sinovlar natijalari, preparatlarning samaradorligi, xavfsizligi hamda bemorlarning hayot sifatiga ta'siri

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-5

o'rganildi. Shuningdek, biologik terapiyaning an'anaviy davo usullari bilan solishtirilgan afzalliklari va yuzaga keladigan mumkin bo'lgan asoratlar muhokama qilinadi. Maqola revmatologik amaliyotda zamonaviy yondashuvlarni qo'llash istagidagi mutaxassislar uchun foydali ilmiy-ma'lumot manbai bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: revmatologik kasalliklar, biologik terapiya, revmatoid artrit, psoriatik artrit, ankilozlovchi spondilit, klinik tadqiqotlar, yallig'lanish, immun tizim, monoklonal antitanachalar, TNF-ingibitorlar, dori samaradorligi, nojo'ya ta'sirlar.

Kirish.

Revmatologik kasalliklar – o'z ichiga surunkali yallig'lanish jarayonlarini olgan, asosan bo'g'imlar, mushaklar va boshqa to'qimalarni zararlaydigan muammolardir. Bu turdagi kasalliklar odatda uzoq davom etadigan, bemorning hayot sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadigan holatlarga olib keladi. Ularning davolashida an'anaviy davo usullari, jumladan, nonsteroid yallig'lanishga qarshi dori-darmonlar (NSAID) va immunosupressantlar keng qo'llaniladi. Biroq, bunday davolash usullari ba'zan samarali bo'lmasligi mumkin, ayniqsa kasallikning og'ir shakllarida. So'nggi yillarda biologik terapiya revmatologik kasalliklarni davolashda inqilobiy yondashuv sifatida paydo bo'ldi. Biologik preparatlar immun tizimining ma'lum qismlarini maqsad qilib, yallig'lanish jarayonlariga bevosita ta'sir qiladi, natijada kasallikning rivojlanishini to'xtatish yoki sekinlashtirishga yordam beradi. Bu preparatlar, ayniqsa, TNF-alfa, interleukin-6 (IL-6) va boshqa yallig'lanishga qarshi modullari yordamida samarali ta'sir ko'rsatadi. Biologik terapiyaning joriy etilishi klinik amaliyotda katta muvaffaqiyatlarga erishdi. Ular nafaqat bemorning hayot sifatini yaxshilashga, balki surunkali kasalliklarning asoratlarini kamaytirishga ham yordam beradi. Shunga qaramay, biologik terapiyaning ta'sirini baholash, xavfsizlik muammolarini o'rganish va uni an'anaviy davolash usullari bilan solishtirish dolzarb mavzulardan biridir. Shu bois, ushbu maqolada biologik terapiyaning revmatologik kasalliklarni davolashdagi o'rni, uning klinik tajribalarda qo'llanilishi va samaradorligi tahlil qilinadi.

Asosiy qism.

1. Biologik terapiyaning mohiyati va turlari. Biologik terapiya – bu biologik preparatlar yordamida amalga oshiriladigan davolash usulidir. Bu preparatlar organizmdagi immun tizimining aniq qismlarini maqsad qilib, yallig'lanish jarayonlarini

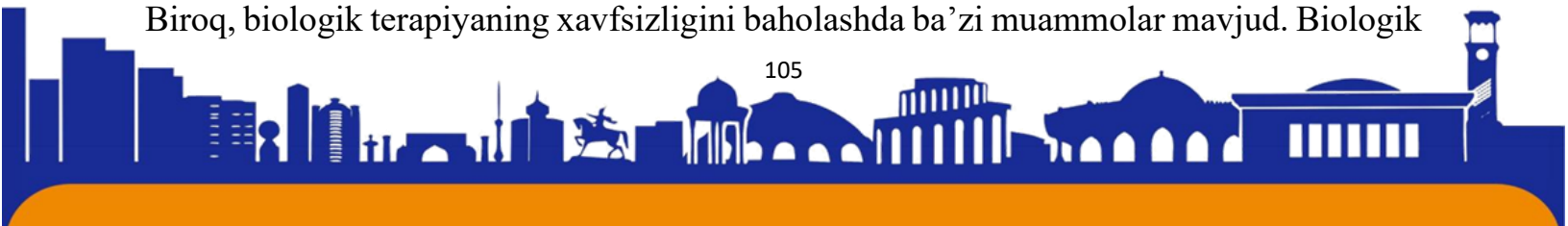

boshqaradi. Biologik terapiyaning asosiy maqsadi, immun tizimini ma'lum bir modullari orqali manipulyatsiya qilishdir. Bu jarayon odatda an'anaviy dori-darmonlar bilan amalga oshirilishi mumkin bo'lmagan samaradorlikni ta'minlaydi. Biologik terapiya asosida ishlaydigan preparatlar asosan quyidagi toifalarga bo'linadi: Monoklonal antitanachalar: Bu preparatlar immun tizimining maxsus qismlarini (masalan, TNF-alfa, IL-6, CD20) maqsad qilib, yallig'lanish jarayonlarini to'xtatadi. Rekombinant oqsillar va yuzaki molekulalar: Bular organizmning immun tizimini maxsus maqsadlar uchun yo'naltiradigan moddalardir. Yuqori molekulyar massali dori vositalari: Bular biologik faol moddalardan tashkil topgan va odam organizmiga yuqori molekulyar massali faol moddalari yetkazib berishga qaratilgan vositalardir.

2. Revmatologik kasalliklarda biologik terapiya qo'llanilishi. Biologik terapiyaning revmatologik kasalliklar, xususan, revmatoid artrit, psoriatik artrit, ankilozlovchi spondilit kabi kasalliklarni davolashdagi ro'li juda katta. Ular an'anaviy dori-darmonlarga qaraganda samaraliroq va tezroq natijalar ko'rsatadi. Revmatoid artrit: Bu surunkali yallig'lanish bilan tavsiflangan kasallik bo'lib, u asosan kichik bo'g'imlarni zararlaydi. Biologik terapiya, ayniqsa, TNF-alfa inhibitori preparatlari, bu kasallikni boshqarishda juda samarali bo'lgan. Bunday dori-darmonlar kasallikning rivojlanishini sekinlashtirib, bo'g'imlardagi yallig'lanishni kamaytiradi va bemorning hayot sifatini yaxshilaydi. Psoriatik artrit: Psoriatik artritda ham biologik terapiya muhim rol o'ynaydi, chunki bu kasallikda immun tizimi bo'g'imlar va terini yallig'lantiradi. TNF-alfa inhibitori va IL-12/IL-23 blokatorlari bu kasallikni samarali boshqarishda qo'llaniladi. Ankilozlovchi spondilit: Bu kasallik bo'g'imlarning qattiqlashishiga va ularning harakatsiz holatga kelishiga olib keladi. Biologik terapiya yordamida, asosan, TNF-alfa inhibitori preparatlari kasallikning rivojlanishini to'xtatish va bemorning harakatchanligini tiklashda muvaffaqiyatli qo'llaniladi.

3. Biologik terapiyaning samaradorligi va xavfsizligi. Biologik terapiyaning samaradorligi ko'plab klinik tadqiqotlar orqali tasdiqlangan. Misol uchun, so'nggi yillarda olib borilgan klinik sinovlar natijasida biologik dori-darmonlar revmatoid artrit va psoriatik artrit kabi kasalliklarning yallig'lanishini sezilarli darajada kamaytirganligi va bemorlarning hayot sifatini yaxshilaganini aniqlandi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, biologik preparatlar, ayniqsa, ilgari davolashga javob bermagan bemorlarda juda samarali. Biroq, biologik terapiyaning xavfsizligini baholashda ba'zi muammolar mavjud. Biologik

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-5

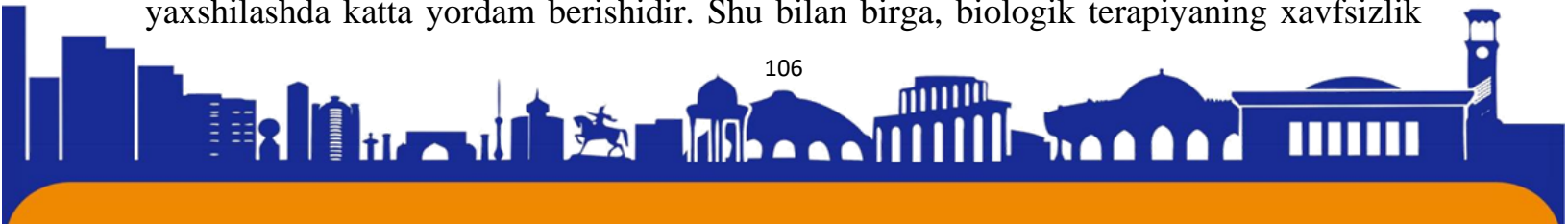
dori-darmonlar immun tizimiga ta'sir qilgani uchun, ba'zi bemorlarda infeksiya rivojlanishi yoki malignizatsiya xavfi ortishi mumkin. Shuningdek, biologik terapiya kutilmagan allergik reaksiyalarni ham keltirib chiqarishi mumkin. Shu sababli, biologik terapiyaga o'tishdan oldin bemorning holati va xavfsizlik profilini baholash juda muhimdir.

4. Biologik terapiyaning afzalliklari va kamchiliklari. Afzalliklari: Tez va samarali ta'sir: Biologik terapiya odatda an'anaviy davo usullariga qaraganda tezroq natijalar beradi. Bu bemorning kasallikni boshqarish imkoniyatini oshiradi. Hayot sifatining yaxshilanishi: Kasallikning yallig'lanish jarayonlarini to'xtatish orqali bemorning hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi. Kamroq yon ta'sirlar: An'anaviy dori-darmonlar bilan solishtirganda, biologik terapiya ba'zi bemorlarda kamroq yon ta'sirlarni keltirib chiqaradi. Kamchiliklari: Yuqori narx: Biologik preparatlar odatda yuqori narxga ega bo'lib, bu davolash jarayonini qimmatlashtiradi. Qo'llanilishi cheklangan: Ba'zi bemorlar biologik terapiyaga qarshi allergik reaksiyalar yoki boshqa nojo'ya ta'sirlar ko'rsatishi mumkin, bu esa preparatni davom ettirishni qiyinlashtiradi. Infeksiyon xavf: Biologik dori-darmonlar immun tizimiga ta'sir qilgani uchun, bemorlarda infeksiyalar rivojlanishi mumkin.

5. Biologik terapiya va an'anaviy davolash usullari. Biologik terapiya an'anaviy davo usullari, masalan, NSAIDlar, kortikosteroidlar va immunosupressantlar bilan solishtirganda, ko'plab afzalliklarga ega. An'anaviy dori-darmonlar yallig'lanishni vaqtincha kamaytirish imkonini berishi mumkin, ammo biologik terapiya kasallikning uzoq muddatli nazoratini ta'minlashga yordam beradi. Biologik preparatlar ko'pincha an'anaviy davolashga javob bermagan bemorlarda qo'llaniladi.

Xulosa:

Revmatologik kasalliklar surunkali yallig'lanish jarayonlarini o'z ichiga olgan kasalliklar bo'lib, ularning davolashida biologik terapiya so'nggi yillarda inqilobiy o'zgarishlarga olib keldi. Biologik preparatlar, immun tizimi modullari orqali yallig'lanish jarayonlarini boshqarib, revmatoid artrit, psoriatik artrit va ankilozlovchi spondilit kabi kasalliklarni samarali davolash imkonini beradi. Biologik terapiyaning eng katta afzalliklaridan biri uning yuqori samaradorligi va bemorlarning hayot sifatini yaxshilashda katta yordam berishidir. Shu bilan birga, biologik terapiyaning xavfsizlik

masalalari va yuqori narxi kabi kamchiliklari ham mavjud. Infeksiya xavfi va nojo'ya ta'sirlar bilan bog'liq ehtiyotkorlik talab etiladi. Biroq, bu preparatlar an'anaviy davolash usullariga qaraganda uzoq muddatli nazoratni ta'minlashda ko'proq foyda keltiradi, ayniqsa ilgari davolashga javob bermagan bemorlarda. Kelajakda biologik terapiyaning samaradorligini oshirish, xavfsizligini yaxshilash va undan foydalanishni kengaytirish uchun qo'shimcha tadqiqotlar va klinik sinovlar o'tkazish zarur. Biologik terapiya revmatologik kasalliklar bilan kurashishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda va uning amaliyotdagi ro'li tobora kengayib bormoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Smolen, J. S., et al. (2016). "EULAR recommendations for the management of rheumatoid arthritis with synthetic and biological disease-modifying antirheumatic drugs." *Annals of the Rheumatic Diseases*, 75(1), 96-106.
2. Aletaha, D., et al. (2016). "Disease activity in rheumatoid arthritis: From clinical observations to a conceptual model." *Clinical Rheumatology*, 35(2), 329-334.
3. Pincus, T., et al. (2017). "Biologic therapies in rheumatoid arthritis: Current status and future directions." *Rheumatology International*, 37(9), 1333-1341.
4. Kavanaugh, A., et al. (2018). "Psoriatic arthritis: New insights into the treatment of inflammatory arthritis and skin disease." *Nature Reviews Rheumatology*, 14(9), 572-584.
5. Feldmann, M., & Maini, R. N. (2009). "Biological therapies of rheumatoid arthritis: An overview." *Nature Reviews Immunology*, 9(5), 355-367.
6. van der Heijde, D., et al. (2015). "The impact of TNF inhibition on the progression of joint damage in rheumatoid arthritis." *Rheumatology*, 54(1), 2-10.
7. Mease, P. J., et al. (2017). "Biologic agents in psoriatic arthritis: An overview." *The Lancet Rheumatology*, 3(5), 237-247.
8. Zochling, J., et al. (2015). "Ankylosing spondylitis: Disease pathogenesis, diagnosis, and management." *Clinical Rheumatology*, 34(3), 423-431.
9. McInnes, I. B., & Schett, G. (2017). "The pathogenesis of rheumatoid arthritis." *The New England Journal of Medicine*, 376(10), 902-905.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2024 SJIF 2024 = 5.073/Volume-3, Issue-5

10. Emad, Y., & Taal, W. (2018). "Biologic drugs in the management of rheumatoid arthritis: A critical review." *Rheumatology Advances in Practice*, 2(1), 1-10.
11. Lee, E. B., et al. (2016). "Clinical trials of biologic agents in the treatment of rheumatoid arthritis." *Journal of Clinical Rheumatology*, 22(4), 206-212.
12. Gottenberg, J. E., et al. (2017). "Biologic agents and their role in autoimmune diseases." *Journal of Autoimmunity*, 81, 65-74.
13. Wolfe, F., et al. (2015). "The impact of biologic therapies on quality of life in patients with rheumatoid arthritis." *Arthritis Care & Research*, 67(8), 1121-1129.